

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 284/2011-6

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. júna 2011 predbežne prerokoval sťažnosť J. U. a M. U., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 246/2010 a jeho uznesením z 1. decembra 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. U. a M. U. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. marca 2011 doručená sťažnosť J. U. a M. U. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy

a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 246/2010 a jeho uznesením z 1. decembra 2010.

Sťažovatelia v sťažnosti uviedli:

«Dňa 1.12. 2010 vydal porušovateľ Uznesenie 5 Cdo 246/2010 v ktorom odmietol podané dovolanie s odôvodnením, že v zápisnici o pojednávaní súdu 1. stupňa je doslovne zaznamenané: „predstúpil žalovaný 1/ (totožné žalovaný 2), ktorý záverom udáva ... Z obsahov ich prednesov je zrejmé, že žalovaní 1/ a 2/ sa v nich vyjadrili k sporným skutočnostiam a dôkazom a na to bol vyhlásený rozsudok. (str.6 Uznesenia)

Tým mal dovolací súd za preukázané, že nedošlo k odňatiu práva na spravodlivý proces reprezentovaného § 123 OSP.“

Z tejto formulácie, ako aj zo samotnej zápisnice však jednoznačne vyplýva, že súd si nesplnil svoju zákonnú povinnosť danú mu § 118 ods. 4 a § 120 ods. 4 OSP, pretože nevyhlásil uznesenie o skončení dokazovania a tým odňal účastníkom konania ich právo na spravodlivý súdny proces.

Uvedenú skutočnosť nepriamo konštatuje aj Porušovateľ, pretože uvádza, že žalobcovia sa vyjadrili „k sporným skutočnostiam a dôkazom“, nie však k dokazovaniu a k právnej stránke veci.

Výzva súdu v tomto smere absentuje. Rovnako rozhodnutie o dôkazoch, ktoré budú vykonané a ktoré nebudú a z akého dôvodu (§118 ods. 2 OSP).

Uvedené je obzvlášť zarážajúce, ak sa jednalo o dva totožné skutky (dve pôžičky), o ktorých súdu predložil dôkazy samotný žalobca a v priebehu pojednávania nebolo jasne ustálené, o ktorej pôžičke vlastne súd hovorí.

Rovnako odvolací súd odmietol sa touto skutočnosťou zaoberať a v zápisnici z pojednávania nie je o týchto skutočnostiach ani zmienka, hoci žalovaní na ne poukazovali. Odvolací súd „pre istotu“ zápisnicu o pojednávaní, napriek zaprotokolovanej žiadosti žalovaných o jej doručenie, túto dodnes nedoručil žalovaným, aby títo nemohli preukázať, že ich námietky a návrhy súdy ignorovali.

V ostanom bližšie naše dovolanie.

Preto máme za to, že bolo porušené naše základné právo na spravodlivý proces.

Okrem toho bol vykonaný aj nezákonný zásah Porušiteľom do nášho vlastníckeho práva tým, že porušiteľ napriek jemu danej zákonnej povinnosti (§ 11 ods. 3 veta prvá zákona č. 71/1992 Zb. v znení neskorších predpisov- o súdnych poplatkoch, výslovne danej zákonnou textáciu: Poplatok splatný podaním návrhu na začatie konania, podaním odvolania alebo dovolania sa vráti, ak sa konanie zastavilo, ak sa podanie vrátane odvolania a dovolania odmietlo - nerozhodol o vrátení zaplateného súdneho poplatku, čím porušil naše základné právo vlastniť majetok.»

V závere svojej sťažnosti sťažovatelia sťažnostný petit formulovali takto:

„Na základe uvedeného navrhujeme:

1. aby Ústavný súd konštatoval, že postupom Porušiteľa v konaní 5 Cdo 246/2010 boli porušené základné práva sťažovateľov dané im článkami 20 ods. 1; 46 ods. 1 a 48 ods. 2 Ústavy SR.

2. aby Ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie Porušiteľa v celom rozsahu a vec vrátil porušiteľovi na ďalšie konanie

3. aby uložil Porušiteľovi uhradiť trovy konania podľa vyčíslenia právneho zástupcu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov konania.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovatelia v petite sťažnosti navrhujú, aby ústavný súd rozhodol o porušení ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy (bez bližšej špecifikácie) postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 246/2010, a žiadajú tiež jeho uznesenie v tomto konaní z 1. decembra 2010 zrušiť. Vzhľadom na to, že v odôvodnení svojej sťažnosti sťažovatelia konkrétne pomenovali základné práva zaručené uvedenými článkami ústavy, ústavný súd bez toho, aby ich vyzval na doplnenie sťažnosti, ustálil predmet konania pred ním tak, ako to je uvedené v záhlaví tohto rozhodnutia. Rovnako ústavný súd nevyzýval sťažovateľov ani na doplnenie chýbajúceho splnomocnenia na ich zastupovanie pred ústavným súdom, pretože v tom nevidel možnosť zvrátenia výsledku predbežného prerokovania sťažnosti, ako vyplýva z tohto rozhodnutia.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Z obsahu príloh sťažnosti ústavný súd zistil tento stručný priebeh a výsledky konania vo veci sťažovateľov pred všeobecnými súdmi:

Sťažovatelia boli rozsudkom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 17 C 509/2004-92 z 9. marca zviazaní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobkyni sumu 300.000 Sk spolu s úrokom z omeškania vo výške 12,5 % ročne od 30. októbra 2003 do zaplatenia a nahradiť tiež trovy súdneho konania.

Na základe odvolania sťažovateľov rozhodnutie okresného súdu preskúmal Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) a rozsudkom sp. zn. 2 Co 194/2005 z 26. apríla 2006 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil.

Proti rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia dovolanie, pričom prípustnosť dovolania odôvodnili ustanovením § 237 písm. b) a f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“). Argumentácia sťažovateľov v nimi podanom dovolaní sa zakladala na tvrdení, že ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania. Dovolanie odôvodnili aj tvrdením, že zo strany odvolacieho súdu došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, a v neposlednom rade aj tvrdením, že okresný súd vyniesol meritórny rozsudok bez toho, aby uznesením vyhlásil dokazovanie vo veci za skončené podľa § 120 ods. 4 OSP, čím im bolo podľa ich názoru odopreté právo vyjadriť sa k uskutočnenému dokazovaniu.

O dovolaní sťažovateľov rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 Cdo 246/2010 z 1. decembra 2011 tak, že ich dovolanie odmietol, pričom sa podrobne vyjadril ku všetkým podstatným námietkam sťažovateľov a k nimi tvrdným dovolacím dôvodom.

Úlohou ústavného súdu bolo v rámci predbežného prerokovania sťažnosti posúdiť, či obsah napádaného postupu a uznesenia najvyššieho súdu opodstatňuje prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, a teda či účinky výkonu právomoci najvyššieho súdu sú zlučiteľné s ústavnými limitmi vyplývajúcimi zo sťažovateľmi označených základných práv, osobitne práva na súdnu ochranu.

Ústavný súd považuje v tejto súvislosti najprv za potrebné uviesť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho

pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Ústavnou kompetenciou ústavného súdu je v prípadoch napadnutia rozhodnutí (opatrení alebo iných zásahov) všeobecných súdov kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem a postupu, ktorý im predchádzal, s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo rozhodnutím (opatrením alebo iným zásahom) došlo k porušeniu základného práva alebo základnej slobody. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (podobne I. ÚS 20/03, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05).

Z týchto zásad vychádzal ústavný súd aj v tomto prípade, pričom v prvom rade upriamil svoju pozornosť na sťažovateľmi tvrdené porušenie ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu v označenom konaní.

Po oboznámení sa s obsahom uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 246/2010 z 1. decembra 2010 ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa vyčerpávajúcim spôsobom zaoberal dôvodmi dovolania a k zásadným námietkam sťažovateľov zaujal také stanovisko, ktoré ústavný súd považuje za ústavne akceptovateľné, pretože závery v ňom obsiahnuté nemožno kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne.

Vo vzťahu k námietke odvolávajúcej sa na ustanovenie § 237 písm. b) OSP (ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania) najvyšší súd citujúc relevantné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku poukázal na zásadný rozdiel medzi procesnou nespôsobilosťou (ktorú sťažovatelia v dovolaní namietali) a nedostatkom vecnej legitímácie, ktorým túto námietku odôvodnili.

Pokiaľ ide o námietku podľa § 237 písm. f) OSP (účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom), ktorá vecne tvorí inak nosnú časť obsahu sťažnosti a sťažovatelia ju odôvodnili skutočnosťou, že zo strany okresného súdu nedošlo k vyhláseniu uznesenia o skončení dokazovania podľa § 120 ods. 4 OSP a sťažovateľom nebola daná možnosť vyjadriť sa k vykonanému „*dokazovaniu a k právnej stránke veci*“, najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol:

«Z vymenovaných procesných vád je v dovolaní ďalej výslovne namietaná vada konania podľa § 237 písm. f) O. s. p., t.j. že účastníkom konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Vada konania namietaná žalovanými 1/ a 2/ mala spočívať v tom, že súd prvého stupňa vyniesol rozsudok bez ukončenia dokazovania podľa ustanovenia § 120 ods. 4 O. s. p., čím im odoprel právo dané ustanovením § 123 O. s. p. vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom. Žalovanými 1/ a 2/ v dovolaní takto opísaný postup súdu prvého stupňa ale nemá oporu v spise súdu.

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

Zo spisu (č. l. 30 a 31) je zrejme, že žalovaným 1/ a 2/ bolo spolu s návrhom žaloby doručené aj poučenie podľa § 120 ods. 4 O. s. p., z čoho je zrejme splnenie povinnosti súdu poučiť žalovaných 1/ a 2/ v zmysle tohto ustanovenia. Oporu v spise nemá ani námietka žalovaných 1/ a 2/, že im súd neumožnil vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a všetkým dôkazom.

Zo zápisnice o pojednávaní súdu prvého stupňa konaného 9. februára 2004 (č. l. 88 až 91 spisu) vyplýva, že sudkyňa vytvorila tak právnomu zástupcovi žalobcu, ako aj obom žalovaným možnosť realizovať tieto práva účastníkov konania. V zápisnici (č. l. 90) je doslovne zaznamenané: „Predstúpil žalovaný 1/ (totožne žalovaný 2/), ktorý záverom udáva: ...“. Z obsahov ich prednesov je zrejme, že žalovaní 1/ a 2/ sa v nich vyjadrili k sporným skutočnostiam a dôkazom, a na to bol vyhlásený rozsudok.

Z uvedeného dôvodu dospel dovolací súd k záveru, že súd prvého stupňa žalovaným 1/ a 2/ neodňal procesné oprávnenie vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali (§ 123 O. s. p.).»

Podľa názoru ústavného súdu v obidvoch prípadoch je právny názor najvyššieho súdu v danej veci zdôvodnený dostatočným spôsobom, preto ústavný súd v danom prípade nemá žiaden dôvod a ani oprávnenie na prehodnocovanie jeho záverov, na základe ktorých bolo potrebné dovolanie sťažovateľov odmietnuť (m. m. II. ÚS 299/06). Z týchto dôvodov ústavný súd sťažnosť sťažovateľov v tejto časti už pri jej predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Sťažovatelia tiež namietali zásah do ich základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Ich námietka spočívala v tvrdení, že najvyšší súd v rozpore s ustanovením § 11 ods. 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a o poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) nerozhodol o vrátení súdneho poplatku za dovolanie, ktoré bolo odmietnuté.

V súlade so svojou doterajšou rozhodovacou činnosťou ústavný súd v prvom rade poukazuje na to, že bez vyslovenia porušenia ústavnoprocených princípov, nemôže byť

všeobecný súd sekundárnym porušovateľom ústavných práv hmotného charakteru v konaní, v ktorom uplatnil svoju súdnu právomoc danú ústavou a príslušnými zákonmi. Navyše, podľa § 12 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch vo veciach poplatkov za dovolanie rozhoduje súd, ktorý rozhodoval v prvom stupni, teda v žiadnom prípade nie najvyšší súd. Preto bolo potrebné sťažnosť sťažovateľov aj v tejto časti odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku už pri jej predbežnom prerokovaní, ústavný súd sa ďalšími nárokmi sťažovateľov nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. júna 2011